

PDF publikácia

ENVIRONMETÁLNA VÝCHOVA V MŠ

Námety pre prácu s deťmi v MŠ

Upozornenie pre užívateľa tejto publikácie:

Elektronická verzia publikácie podlieha rovnakým pravidlám užívania ako tlačaná. Všetky práva sú vyhradené. Všetky práva, najmä právo na titul (názov), licenčné právo a priemyselné ochranné práva majú na základe výhradného oprávnenia udeleného licenčnou zmluvou vydavateľstvá INFRA, s. r. o. a INFRA Slovakia, s. r. o. a sú chránené autorským zákonom.

Žiadna časť nesmie byť reprodukováná a šírená bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Ďalšie šírenie publikácie či jej častí inej osobe je v rozpore s autorským zákonom.

INFRA, s.r.o. vydavateľstvo a nakladateľstvo, vzdelávacia agentúra
Tyršova 241
675 22 Stařeč
www.infracz.cz

v spolupráci s

INFRA Slovakia, s. r. o. vydavateľstvo
J. Hollého 875, 908 73 Veľké Leváre
Tel.: 02 20208282
infra@kafomet.sk, www.kafomet.sk

© **INFRA, s. r. o., 2011**
Všetky práva vyhradené.
Vydanie prvé. Všetky práva vyhradené.

Táto pdf-publikácia obsahuje príspevky, ktoré pôvodne vyšli v tlačenej KAFOMETE pre MŠ – VÝBER a jeho aktualizáciách.

OBSAH

Názov príspevku	Meno autora	Ev. číslo	Oblasti podľa ŠVP		
			KOG	PMO	SEM
Vedia už aj malé deti, že je dobré triediť smeti	Bc. Viera Mészárosová	POZ-041.3			
Výtvarnou tvorbou k enviromentálnej výchove	PaedDr. Martina Pavlíkánová, PhD., Lucia Biela, Petra Libová, Simona Drbúlová, Mária Síssová, Mária Lániková	POZ-046.2			
Enviromentálne hry	Mgr. Zlata Knapíková	PRJ-014.3			

Za obsah príspevkov zodpovedajú autorky.

Pásiky pri oblastiach vyjadrujú, do akej miery je príspevok prepojený s konkrétnou vzdelávacou oblasťou rozvoja osobnosti dieťaťa (čierna - najviac, šedá - viac, biela – menej/vôbec). KOG – kognitívna, PMO – perceptuálno-motorická, SEM – sociálno-emocionálna vzdelávacia oblasť.

Vedia už aj malé deti, že je dobré triediť smeti

Zámer celku:

Projekt ponúka edukačné aktivity, ktoré umožnia deťom aktívne sa oboznámiť s vlastnosťami materiálov, porozumieť významu separovania odpadu a uvedomiť si dôležitosť a význam ochrany životného prostredia. Svetový deň životného prostredia sa oslavuje 5. júna.

Výkonové štandardy

(špecifické ciele):

Priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, veľkosť, tvar) Ľ (74) (KOG). Zhotoviť výtvyry zo skladačiek a stavebníc z rôznorodého materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie a podľa predlohy J (16) (PMO). Zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty (upratať po sebe, dávať si pozor na odev atď.) J (14) (PMO). Zhotoviť výtvyry z rozmanitého materiálu, vrátane odpadového, rôznymi technikami (strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), uplatňovať pri tom technickú tvorivosť J (15) (PMO). Využívať koordináciu zraku a ruky J (19) (PMO). Uvedomiť si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine J (46) (SEM). Hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach J (50) (SEM). Orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy J (27) (KOG). Rozlíšiť dominanty svojho bydliska J (28) (KOG). Prijat' v rozhovore s inými deťmi názorovú odlišnosť, prijateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory Ľ (92) (SEM). Priradiť, rozoznať a pomenovať farby na obklopujúcich reáliách Ľ (70) (KOG). Počúvať s porozumením Ľ (82) (KOG). Vnímať a rozoznať, že hračky a predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzny povrch, tvar, farbu a veľkosť atď. K (130) (KOG). Vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami vlastné predstavy o Zemi získané pozorovaním a z rôznych médií P (116) (KOG). Prejaviť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodnín prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník P (102) (PMO). Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý (pozostáva aj z oceánov, morí, riek, pohorí, lesov, pralesov, rozmanitej zvieracej ríše atď.) K (140) (KOG). Rytmižovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára K (148) (SEM). Stvárniť detské piesne dramatickými výrazovými prostriedkami K (151) (SEM).

FAREBNÉ DOMČEKY PRE ODPADKY

Edukačné ciele (čiastkové ciele): Aktivizovanie učebných kompetencií pri vyhľadávaní a rozlišovaní nádob na separovaný odpad v blízkom okolí materskej školy Ľ (70) (KOG). Stimulovanie porozumenia pri triedení predmetov podľa druhu Ľ (74) (KOG). Podporovanie učebných kompetencií pri vyhľadávaní známych budov a orientačných bodov mesta na mape J (27) (KOG), J (28) (KOG). Podnecovanie psychomotorických kompetencií a tvorivého myslenia pri konštruovaní a stavaní mesta s využitím rôznych druhov stavebníc, kociek... J (16) (PMO).

Pomôcky: Mapa územného plánu mesta, detský časopis Adamko, väčší papier, fixky, lupy, rôzne stavebnice, škatule, kvety v kvetináčoch, odpadkový kôš, rôzne odpady, pracovné rukavice pre deti, farebné PVC košíky.

PRJ-014.3

- Ako si sa cítil v malom, vo väčšom a v najväčšom kruhu a prečo?
  - Čo by sa stalo, keby nám na Zemi chýbala voda, stromy, ľudia?
5. **Práca v skupinách pri stoloch:** Prezeranie encyklopédií, príprava mapy sveta. Deťom dávame otázky: „Akej farby sú na mape nakreslené moria, lesy, mestá...?“
  6. „Deti, teraz si vystrihneme z baliaceho papiera kruhy takej veľkosti, ako sú naše kruhy z povrázkov. Jedno dieťa bude strihať jeden kruh a kamaráti mu budú pridržovať papier.“ Po skupinách potom vykreslia kruhy každý inou farbou: modrý, zelený a hnedý.
  7. Kruhy pripneme na magnetickú tabuľu (takto sme si vyhotovili našu planétu) a deti dostanú ešte jednu úlohu: „Každý podľa vlastného výberu si nakreslí, namaľuje obrázok (môj dom, moja rodina, zvieratko, strom, miesto, na ktoré rád chodím s rodičmi), ten potom pripne každé dieťa na nami zhotovenú planétu ZEM.“
  8. **Reflexia:**
    - Bolo ťažké vymyslieť, čo máš kresliť?
    - Na čo si myslel/-a, keď si kreslil/-a svoj obrázok?
    - Ako sa cítiš teraz, keď si úlohu zvládol/-a?
    - Čo všetko je na našej Zemi krásne?
    - Porozprávajte, kto bol pri mori, v hustom lese, vo veľkom meste a čo sa vám tam páčilo.

Edukačné aktivity zamerané na súčasti Zeme (voda, pôda, životné prostredie)

VODA – POTÔČIKY

Výkonové štandardy (špecifické ciele): Zaujať rôzne postavenia podľa pokynov J (6) (PMO). Komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť pocity J (45) (SEM). Uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine J (46) (SEM).

Edukačné ciele (čiastkové ciele): Byť spôsobilý zaujať a zrealizovať zmenu základných polôh na základe pokynu J (6) (PMO). Prezentovanie sociálnych kompetencií pri komunikácii s rovesníkmi J (45) (SEM), J (46) (SEM).

Pomôcky: CD s relaxačnou hudbou.

Postup:

1. Uvedenie do problematiky – čítanie rozprávky
Ako lienka Bodkulienka vodu objavovala
*Len čo sa slnko ráno vykotúľalo na oblohu, lienka Bodkulienka vyletela spod veľkého duba. Ako tak letela, zahľadela sa na veľkú vodu, čo nemala konca-kraja.
Po hladine sa naháňali vlnky. Každá v sebe skrývala veľa kvapiek. Niektorým kvapkám sa však zunovalo robiť vlnky. Premenili sa na neviditeľnú paru, a tak sa zrodil obláčik. Bol ľahký, ľahulinký. Stúpala vyššie a vyššie.
Ostatné kvapky, ktoré zostali na samom vrchu veľkej vody, tiež zatúžili po dialke. Pochytali sa za ruky a pod ňo aj ony vysoko hore. Zrazu už bol na oblohe druhý obláčik. O chvíľu tretí, štvrtý a veľa ďalších. Pospájali sa, zosilneli a stmavli. Vtom priletel vietor. Zafúkal, zašuchotal a z obláčikov začali na zem padať prvé kvapky. Pršalo.
Bodkulienka sa schovala pod veľký lopúch a pozerala sa, ako dážď kropí smädnú zem. Pili stromy, kriky, pili kvietky. Voda, ktorú zem nevpila, tiekla po chodníkoch, cestách, jarkoch do potokov, riek, morí, oceánov...
„Pozrime sa spolu na mapu a poviete mi, akou farbou je zakreslená na mape voda?“*
2. „Postavte sa do zástupov tak, aby vás bolo v jednom zástupe päť. Deti, vy ste teraz potôčiky, rieky. Skúste si vymyslieť mená.“ (Učiteľka začne, napr: Smutný, Bystrý, Dunaj, Hron, deti pokračujú.)
3. „Deti, (oslovíme ich podľa mien, aké si dali), budete teraz tiecť z hôr, pretekať pomedzi kamene, skaly, lesy tak, aby ste sa nestretali. Teraz tečieme ako pomalý potok, potom ako zurčiaci, ako rýchly... až nakoniec sa zlejeme v mieste, ktoré sa volá delta a vytvoríme veľké jazero, more.“
4. Sadneme si spolu do kruhu alebo na určené miesto v triede/na školskom dvore.

5. Pustíme relaxačnú hudbu a deti so zažmúrenými očami počúvajú a určujú, aký potok počujú.
6. Deti sa v priestore triedy pohybujú ako dažďové kvapky, postupne sa spájajú a vytvoria niekoľko „potôčikov“.
7. Deti sa budú v priestore pohybovať ako dažďové kvapky, keď zasvieti slnko, kvapky sa vyparujú, vznikne obláčik (deti vytvoria malé skupinky). Položíme otázku: „Čo sa stane, ak je vonku mráz, čo padá namiesto dažďových kvapiek? Kedy sa zmení dažď na cencúle?“ Pohybom vyjadríme, ako cencúľ rastie, ako sa topí...

Reflexia:

- Pracovné listy – deti do nich zakresľujú krátke a dlhé cesty od:
  - malého stromu k veľkému,
  - jednej kvapky k viacerým kvapkám,
  - obláčika k slniečku.
- Koláž: Z rôznych časopisov deti vystrihujú súčasti prírody (voda, pôda, lesy...) a nalepujú.

PÔDA – ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Výkonové štandardy (špecifické ciele): Poznať, rozlíšiť zložky živej a neživej prírody P (114) (KOG). Zhotoviť výtvyry zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie a podľa predlohy P (16) (PMO).

Edukačné ciele (čiastkové ciele): Byť spôsobilý poznať a rozlíšiť zložky živej a neživej prírody P (114) (KOG). Aktivizovanie kreativity pri zhotovovaní výtvorov zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu P (16) (PMO).

Postup:

1. Na vychádzke s deťmi naberieme pôdu do vrecúška. V triede vysypeme pôdu do nádoby. Deti posadíme do kruhu, hovoríme im, že pôda, hlina tvorí vrchnú vrstvu Zeme. Vtlačíme do hliny prst. „Aká je hlina na dotyk? Je ľahká, je ťažká? Aké farby v hline vidíte? Voní? Čo je v hline zaujímavé?“
Deti hovoria, čo pozorovali v hline.
„Keď vonku prší, zmení sa aj hlina? Je iná na dotyk?“
Polejeme hlinu vodou. Mokrú hlinu, pôda sa mení na blato.
„Deti, pôda, hlina, voda predstavujú našu planétu Zem.“
2. **Úlohy pre deti:**
  - Postavíme sa okolo nádoby s hlinou, okolo pevniny, ktorú predstavuje nádoba s pôdou a postavíme dom okolo pevniny (z kociek, stavebníc, stoličiek, molitanových stavebníc...);
  - zasadíme stromy z paličiek do hliny;
  - do prostredia dáme aj človeka (deti/maňušky/bábiky...).

Reflexia:

- Čo žije, rastie v pôde?
- Ako využívame pôdu, hlinu?
- Aj my máme v škôlke pôdu, kde všade ju vidíme? (V kvetináčoch na kvety, na školskom dvore...)
- Rozdáme deťom modelovaciu hlinu a skúsia si zostrojiť prírodné prostredie, v ktorom ony žijú (učiteľka ich rozhovorom usmerní pri práci, či pochopili podstatu prírodného prostredia).

ČO JE TO STROM

Výkonové štandardy (špecifické ciele): Poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich odlišnosť P (112) (KOG). Zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa fantázie, predlohy a slovných inštrukcií L (81) (KOG).

PRJ-014.3

Edukačné ciele (čiastkové ciele): Prezentovanie poznania pri zostavovaní obrázkov z puzzle L' (81) (KOG). Prezentovanie porozumenia pri vyhľadávaní a opisovaní rozdielných tvarov listov a stromov P (112) (KOG).

Pomôcky: Obrázok stromu, obrázok rezu stromu s letokruhmi, listy stromu, pohár s vodou a slamka pre každé dieťa.

Postup:

1. Uvedenie do problematiky krátkou rozprávkou

Ako lienka Bodkulienska videla jedličku rásť

Ned'aleko veľkého duba, pod ktorým bývala lienka Bodkulienska, stála vysoká jedľa. Bola obsypaná šiškami a veвериčky si chodili na ňu šantiť a maškrtiť. Poskakovali z konára na konár a chrumkali chutné semienka z hompálajúcich sa šišíek.

Občas priletel aj vetriček. Ponaháňal sa s Bodkulienskou, pohojdal veвериčky a sem-tam si uchmatol semienko, ktoré práve vypadlo zo šišky. Potom mocne zaľúkal a drobné semienka sa rozleteli do šíreho sveta.

Jedno spadlo medzi skaly. Prevaľovalo sa, trápilo, ale klíčiť a zapustiť korene nemohlo. Druhé semienko spadlo do sypkého piesku. Bol mäkký, ľahký, ale veľmi suchý. Semienko sa snažilo, ale rásť sa mu naozaj nedarilo. Tretie semienko dopadlo na úrodnú zem. Prikryla ho a v nej si našlo mäkkú postielku. Začalo pučať a na svet prichádzala ďalšia jedlička, strom.

2. **Pohybová improvizácia:**

- Sme vietor, ktorý sa preháňa medzi stromami.
- Sme semienko, ktoré spadne do piesku a neprežije.
- Sme semienko, ktoré spadne do úrodnej pôdy a začína pučať, zapúšťať koreňky, tlačiť sa von zo zeme.
- Sme malý strom, ktorý postupne mohutnie, rastú mu konáre do šírky a strom vyrastie aj do výšky.

3. **Úlohy pre deti:**

„Deti, stromy sú živé. Aby žili, potrebujú dýchať.“ Každé dieťa má list, ktorý si prinieslo z vychádzky.

- „Čím dýchame my?“ (Nosom.)
- „Čím dýcha strom?“ (Listami – deti si priložia list k obličaju a napodobňujú dýchanie stromu.)
- „Deti, ako pijeme?“ (Ústami.) „Strom žiadne ústa nemá, a tak musí piť koreňmi, ktoré má zapustené kde?“ (Korene sú zapustené do zeme a odtiaľ nimi pije strom vodu. Koreňmi rozvádza vodu do konárov a listov.) Deťom dáme slamku a pohár s vodou. „Vyskúšame si, ako pije strom koreňmi.“
- „Aj stromy, rovnako ako ľudia, oslavujú svoje narodeniny.“ Ukážeme im rez stromu s letokruhmi. „Každý letokruh predstavuje jeden rok stromu. Skúste ich spočítať, koľko rokov má náš strom, koľké narodeniny by oslávil?“
- „Vy ste už, deti, veľké a poznáte stromy, poviem vám niekoľko hádaniek. Potom budete aj vy samostatne vymýšľať hádanky na tému stromy.“

4. **Hádanky o stromoch:**

Kde sa vzal, tam sa vzal, u nás doma stromček stál. Bol pekný, urastený a vetvičky sú na ňom ako poschodia v našom paneláku. Ako pichá! Júj. Ďurko sa nevie vynačudovať. Aký je porastený ostrým, tuhým ihličím! Ba aj jeho kmeň je taký zarastený ako môj dedko, keď sa týždeň neholí! A ako pekne vonia, deti! Viete, o akom strome Ďurko hovoril? (Smrek.)

Ďurko vravel, že aj ich sused má na balkóne stromček, ale celkom iný. Má oveľa menej vetvičiek ako smrek, ale zato oveľa dlhšie. Rastú vo zväzoch po dvoch a podobajú sa otvorenej pinzete. Je to, deti... (Borovica.)

Vyzimená, vychladnutá, bez kúsočka jedla, v naježených šatách chvie sa krásavica... (Jedľa.)

*Kabátik má z ihličia a štíhlučký driek. Komuže ho požičia dobrý priateľ... (Smrek.)
V snežnom kraji fujavica prebudí ju zo sna.*